

Wetgevingsoverleg Water

2 februari 2026

Position paper

U behandelt op 2 februari 2026 de begroting water van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Graag geeft de VNG u aandachtspunten mee op gemeentelijke inzet op klimaatadaptatie.

Concreet vragen wij uw aandacht voor de volgende vier punten:

1. Klimaatadaptieve woningbouw en het voorkomen van afwenteling
2. Regionale uitwerking vraagt om structurele rijkssteun
3. Maatschappelijke effecten vragen om erkenning van de gemeentelijke rol
4. Toekomstperspectief voor kwetsbare gebieden

Hieronder lichten we de punten toe.

Inleiding

Er moeten ingrijpende keuzes gemaakt moeten worden om onder andere overstromingsrisico's, watertekorten, droogteschade en verloren landbouwpotentieel te voorkomen. Gemeenten zetten zich actief in om bij ruimtelijke ordening goed rekening te houden met water en bodem, mede in het licht van klimaatverandering. De VNG wil namens gemeenten de volgende vier onderwerpen onder uw aandacht brengen.

1. Klimaatadaptieve woningbouw en het voorkomen van afwenteling

Ten aanzien van woningbouw ondervinden gemeenten diverse uitdagingen als gevolg van

klimaatverandering en gerelateerd aan het water- en bodemsysteem. Veel woningbouw is gepland in gebieden met risico op o.a. overstroming en bodemdaling. Wanneer daar niet volgend het principe van '*Water en Bodem Sturend*' wordt gebouwd, komen huidige en toekomstige kosten voor beheer, wateroverlast en funderingsproblematiek in belangrijke mate bij gemeenten en toekomstige eigenaren terecht. Tegelijkertijd dreigt ook het omgekeerde: dat gemeenten die wél Water en Bodem Sturend bouwen onevenredig worden belast met de extra kosten daarvan.

Wij willen u verzoeken:

- Er bij de minister op aan te dringen vanuit het kabinet bij nieuwbouw te zorgen voor heldere nationale randvoorwaarden en bijpassende financiering, inclusief transparante en objectieve criteria voor de toekenning van middelen. Daarmee wordt geborgd dat klimaatbestendig bouwen de norm wordt, kosten en risico's eerlijk worden verdeeld, afwenteling op gemeenten wordt voorkomen en er voldoende ruimte blijft voor lokaal maatwerk. Bovendien kan daarmee worden voorkomen dat woningen niet meer kunnen worden gefinancierd en/of verzekerd.
- Bij de minister aan te dringen om bij bestaande woningvoorraad de parallel met funderingsaanpak expliciet te erkennen en samen met decentrale overheden te werken aan een gezamenlijke aanpak. Grondwateroverlast is, net als de funderingsproblematiek, een groeiend probleem waarbij gemeenten in de frontlinie staan. Dit terwijl de formele verantwoordelijkheidsverdeling onvoldoende aansluit bij wat inwoners verwachten en nodig hebben.

2. Regionale uitwerking vraagt om structurele rijkssteun

Veel klimaatadaptatieopgaven overstijgen gemeentegrenzen en moeten in de praktijk regionaal worden uitgewerkt. De legitimiteit voor ruimtelijke ontwikkeling via de regio ligt bij gemeenten. Met participatie zorgen zij voor draagvlak.

Wij willen u verzoeken:

- Er bij de minister op aan te dringen dat het rijk gemeenten in staat stelt om de opgaven in de regio waar te maken, primair door bestaande regionale samenwerking te versterken (waaronder de 45 Deltaprogramma ruimtelijke adaptatieregio's, oftewel DPRA). Dit kan door samen met gemeenten afspraken te maken over de opgaven en de uitvoering in de regio, via de bestaande overleggrema.
- Bij de minister aandacht te vragen voor structurele financiering voor de werkregio's. Van 2021 tot 2023 konden DPRA werkregio's een impulsregeling aanvragen voor projecten die lopen tot 2027. Dit heeft hen in staat gesteld klimaatadaptatie in de regio op de kaart te zetten. Die inzet en uitvoering van klimaatadaptatie staat onder druk met de aflopende impulsregeling. De klimaatadaptatieopgave vraagt structurele financiering om DPRA werkregio's goed te laten functioneren en klimaatadaptatie in de regio goed te laten landen.

3. Maatschappelijke effecten vragen om erkenning van de gemeentelijke rol

Klimaatadaptatie heeft directe gevolgen voor inwoners en bedrijven, bijvoorbeeld bij schade, functiewijzigingen of aanpassingen in de leefomgeving. Gemeenten spelen hierin een centrale rol: zij zijn het eerste aanspreekpunt voor inwoners. Zonder voldoende aandacht en ondersteuning vanuit het rijk bestaat het risico dat maatschappelijke kosten en spanningen – zoals weerstand en verlies aan vertrouwen – op gemeenten worden afgewenteld. Dit kan de uitvoerbaarheid van beleid ernstig onder druk zetten.

Wij willen u verzoeken:

- Er bij de minister op aan te dringen om de sociale dimensie van klimaatadaptatie expliciet mee te nemen in beleid en middelen. Aandacht voor draagvlak, compensatie, communicatie en sociale impact is noodzakelijk om gemeenten in staat te stellen maatwerk te leveren en de gevolgen voor inwoners op een rechtvaardige manier te begeleiden.

4. Toekomstperspectief voor kwetsbare gebieden

In sommige gebieden is voortzetting van de huidige functie niet langer houdbaar door bodemkwetsbaarheid, verzilting of een tekort aan zoet water. Wanneer hier geen gezamenlijke regie op wordt gevoerd, bestaat het risico dat de gevolgen – economisch, sociaal en ruimtelijk – eenzijdig bij gemeenten terechtkomen. Daarnaast kan het ontbreken van een nationale aanpak leiden tot concurrentie tussen gebieden en onzekerheid voor ondernemers, wat het gelijke speelveld ondermijnt.

Wij willen u verzoeken:

- Er bij de minister op aan te dringen dat het rijk vaart maakt om samen met decentrale overheden deze kwetsbare gebieden systematisch in kaart te brengen en te ondersteunen bij het ontwikkelen van nieuwe toekomstperspectieven. Een gezamenlijke op uitvoering gerichte aanpak is noodzakelijk om afwenteling te voorkomen, perspectief te bieden aan betrokkenen en gemeenten voldoende ruimte te geven voor gebiedsspecifiek maatwerk.

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

januari 2026